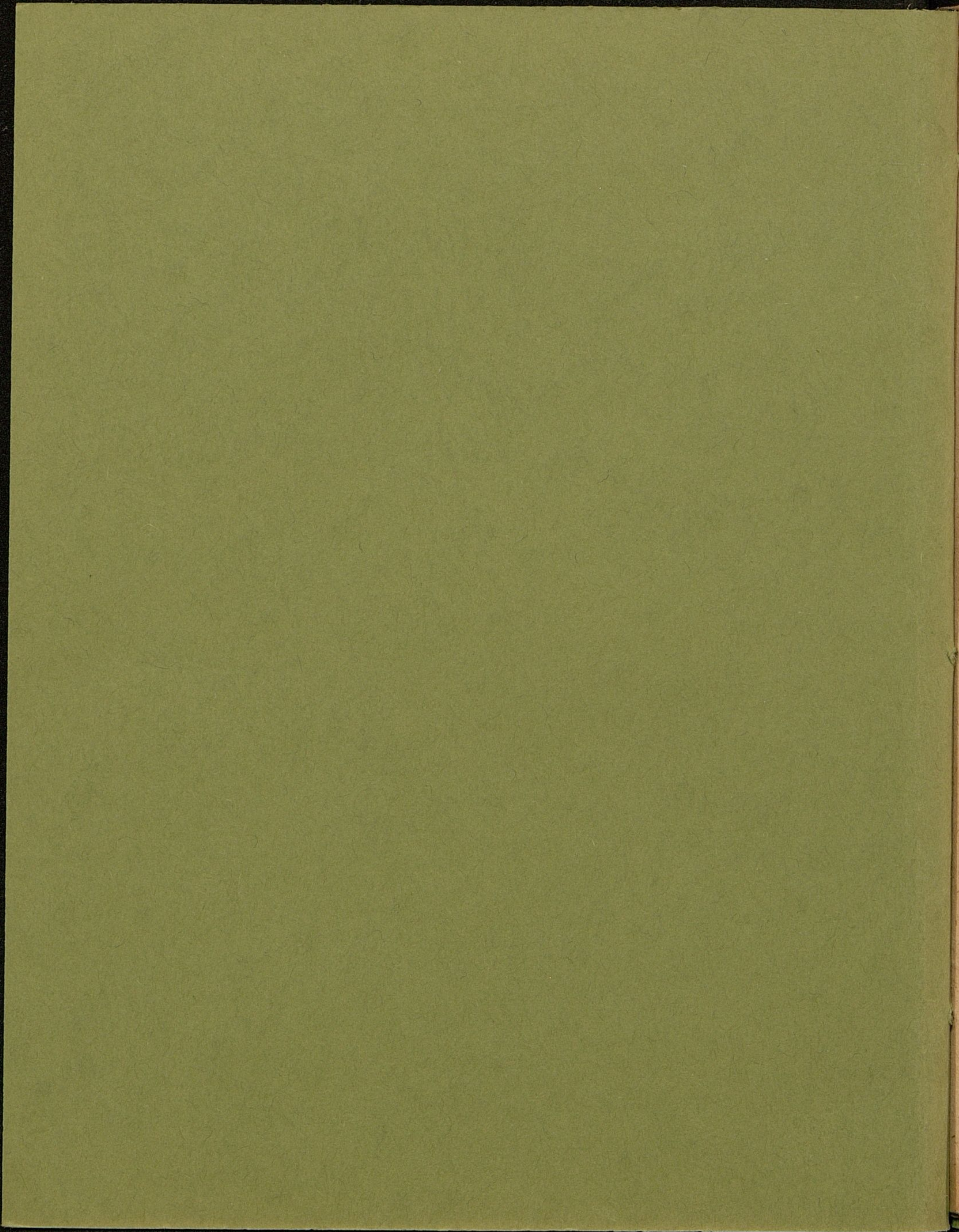

05

A

1448

Cum DEO!

De

SOCIETATE CONJUGALI
ex Sapientia Civili

publicè disputabunt

M. MICHAEL SCHNEIDER

Collegij Philos. Adjunctus,

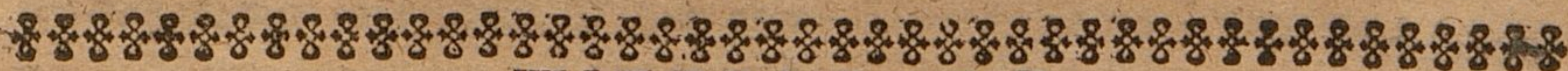
ET

JOHANNES SCHNEIDER

Betterfeld.

ad diem 22. Junij

In Auditoriò Minori

WITTEBERGÆ

Ex Officinâ Typogr. JOHANNIS RÖHNERI,

ANNO MDCXXXVI.

Cum Deo
SOCIETATE
ex sapientia Civili

M. MICHAELIS
JOHANNES

8444 A 50

WITTEBERG
Ex Officio Johannis Rönneri
LIVNO M. DC. XLVII

In Nomine S. Sanctæ Trinitatis.

Summaria Dissertationis

1. **U**atuor præcipue in considerationem veniunt in fœcunda de conjugio materia 2. ovo-ματολογία evoluta. 3. multi sentiunt conjugium non esse ineundum 4. in primis literatis. 5. Responsum ad illorum argumenta 6. Monstratum ab ipsa Natura nos trahi in societatem conjugalem 7. Et studijs in illa locum esse. 8. Qualis Uxor sit ducenda? 9. Laudatur proba Et honesta, pia Et verecunda 10. Formæ ratio habenda 11. Sed non tantum 12. perstringuntur puella, quæ pictam faciem gerunt. 13. cogitandum inter alia de divitijs Et dote 14. nec non de pari 15. Virgo viduæ preferenda. 16. Mariti munus est fœminæ prestare debitum naturæ, illamq; alere Et defendere 17. penes ipsum est imperium in familie administratione. 18. Uxor bona concipit Et parit. 19. sobolem suo lacte nutrit 20. debito honore Dominum afficit 21. nec de facili Zelotypiæ indulget. 22. domi hæret, non evagatur, Et per annum luget elatum marem. 23. solvitur conjugij vinculum adulterio. Num desertione malitiosâ? 24. Num contagiosò morbò? vel mentis delirio? 25. Veletiam sterilitate Uxoris? 26. Conclusio.

S. I. Unius viri Fœminæque Consortium latè patentem dicendi campum nobis aperit in præsens. In quo cum multa observatu digna occurrunt, tum quædam potissimum ita comparata sunt, ut neglecta in avia præcipitent euntes, expedita verò

Copia argumenti de Conjugio.

Quatuor
præcipue
contro-
versa.

ducant inoffensos ad præfixam humanæ vitæ metam. Cæterum illorum cardo in his potissimum vertitur, *an tutum sit omnino hac tempestate conjugium inire, qualis honesto Viro ducenda sit uxor, quæ munia imposuerit Natura marito pariter & uxori obeunda, & quò tandem cuneo laxetur ærtissima Societatis nodus?* Nam, ubi his omnibus in animum admissis nactus fueris puellam ad genium tuum factam, adeoq; perspectum habueris, quid ipsi facias, & quid illa tibi debeat vicissim, de festiuitate nuptiali, & ejus præludijs, quæ Sponsalia vocant, facile & ultrò cogitabis. Quare etiam de ejusmodi ceremonijs & apparatu solenni nihil hic exponemus; sed Matrimonij Candidatis ad alios ablegatis, qui hæc Sacra pandunt & explicant, id tantum agemus auxiliò divinò fulti, ut tempestivè illi commemoratas quatuor quæstiones decidere discant, antequam ambient uxores. Siquidem hic bis peccare non licet, nec arte corrigi potest malum, quod semel contraxit mortalibus impetus inconsulto. Porrò evolutioni nominum diu immorandum non erit. Etenim si ullibi, certè in connubijs res magis in considerationem veniunt quàm verba. Paucis ergò erimus contenti.

Evolutio
Nomi-
num.
Reuchl.
Munst.
Avenar.
Schindl.
Buxt. &c.

Schindl.
471.

§. II. Antiquissimi Populorum Ebraei suo קַיִן utuntur, cum quendam affinitatem cum aliis iniisse dicunt, eodemq; vocabulo & Generum aspectu Soceri & Socris, & Sponsam ratione desponsatæ vocant קַיִן , observantibus Lexicographis. Fœminam autem non ultimam festivi contubernij partem קַיִן vocant, ab קַיִן mas, maritus, quasi Viraginem dicas. Similiter קַיִן à Radice קַיִן fixit, perforavit, cujus nominis Etymon facilius cogitari potest quàm enarrari. Rabbini ab Ebr. קַיִן arcessunt sibi proprium verbum קַיִן in uxorem duxit, quando ajunt קַיִן וְנָשָׂא Salomo profelytas fecit mulieres, & duxit eas uxores. Hinc קַיִן uxoratus & קַיִן nuptiæ, conjugium, quod Chaldaeis, Syris, & Arabibus aliâ voce Magistris illis communi, & cum Græcorum ζυγος (à ζεύγω) conspirante קַיִן vocatur, Ipsi autem Græci γάμον definiunt hoc modo; quod sit $\text{συζυγία: ἢ συνοίκησις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς νομίμως πρὸς τὴν παιδοποιίαν}$, ad quam Etymologiam alludit Latinorum conjugium.

ita

ita dictum, quia mas & foemina communi quodam iugo copu-
lantur. Sed nec omittendum, uxorem dici quasi unxorem ab
ungendo, nam cum ad limen usq; mariti processisset nova nu-
pta, postea antequam ingrederetur, oleo, vel etiam lupino adipe
inungi solebant, ut ex Plinio, Servio & alijs constat. Veteres
Germani pacta & leges dixerunt Ehe. Unde Verus Instrumen-
tum, die Ahe Ehe. Et conjiciunt quidam, Societatem conju-
galem ob mutuan pactioem ab ipsis vocatam fuisse die Ehe.

§. III. Jamq; nominibus leviter excussis venimus ad institu-
tum. Ubi quid primò, quid mediò, ultimòve locò dicamus, *Argu-*
incipiti diffringimur cogitatione. Adeo speciosis rationibus *menta pro*
se tuentur, quotquot vel delicijs jugalis tori inescati ævum ge- *cœlibatu.*
nialitèr transigere volunt cum socia vitæ, vel molestijs hu-
jus vitæ generis territi ab uxore ducenda abhorrent. Pugnes
pro libertate tua velut pro aris & focis, si posterioribus vel tan-
tillum aures substringas, mox ubi contrariæ sententiæ patronos
audiveris, nihil naturæ magis convenire dicas, quam ut homo
masculus amet bellam foeminam. Enimverò solitaria vitæ ad-
dicti *cœlibem quasi cœlitem* agnoscunt, nec in alio Etymo Gram- *Lips. lib. 2.*
maticis credunt. Commendant liberam vitam à vacuitate *Saturn. 1.*
dolorum, quos conjugati semper devorant, soluti verò nuptia- *6. 2.*
rum vinculis cautè declinare norunt. Causantur multa præter
morem consuetudinemque Sponsis agenda & maritis; Salutan-
dos esse vicinos, & colendos amasiæ cognatos, sordidos sapè,
austeros, avaros; obsidendas esse fores, reverendos seniores,
metuendos omnes; quiritantur ignobilibus curis macerari
mentem, seriò cogitandum novo Sponso de jocis quos misceat
cum puella, vel de sarcasmis, quibus ancillæ & pueri exagitent
absentem subinde procum; Comœdiam in Scena ludendam &
exercendam histrioniam, ne suppressi & dissimulati vultus ap-
pareant, & totam fabulam prodant; gressum dirigendum cum
cura & sedulò cavendum, ne vel pallium ut in vitiosa lance in
alteram nimis partem propendeat, vel ab interiori habitu, tan-
quàm in bello intestino dissideat, vel cultus & vestitus à gænio
hujus seculi longiùs divertat, vel compositi denique capilli tur-
bentur,

Suet. l. 1.
sect. 44.

bentur, aut barbæ latus, quod in meridiem vergit, longius por-
rigatur: alterò, quod spectat Septentrionem. Deterreri se ajunt
à connubio malitiâ fœminarum, quas eo experientiæ temporum
horum vitio provectas traducunt, ut prima nuptiarum nocte
nihil inaffveti de viris suspicentur, adeò, ut si non solum crimine,
sed & suspicione carere debeant, ad instar uxoris Julij, nullas
planè ducendas esse sibi habeant persuasum. Rectè cecinisse
Poëtam:

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis:

Namq; est fœmineâ tutior unda fide,

Fœmina nulla bona est, & si bona contigit ulla,

Nescio quo pacto res mala facta bona est;

Numquam Socrati justiore querelam excidisse, quàm cum se
tribus magnis malis infestari professus est, Grammatica, Pauper-
tate & perniciosâ Uxore; contra nunquam svavius ipsum lufif-
se, quàm cum cælibes composuit cum piscibus circa nassam allu-
dentibus & gestientibus inire, maritatos autem cum captis & an-
helantibus pristinam libertatem; fœminas lene tormentum es-
se, & idem quod vinum posse; nec desipuisse Democritum, cum
interrogatus, quare parvam sibi junxisset uxorem, respondit,
quia ex duobus malis minus eligendum fuit.

Literato-
rum con-
jugium in-
felix præ-
tenditur.
vid. Eras-
m. de Laud.
Stult. p. 65
In Epist.
ad Prime-
rium.

§. IV. Imprimis autem Viri Literati & Sapientiæ studio de-
diti cum lucta descendunt in hanc arenam, quia cum mulierum
ingeniis conflictantur infeliciter. Nam & Ciceroni de gene-
rem fuisse filium constat, & humani generis Siren Socrates libe-
ros aluit matri similiores quàm patri, hoc est, stolidè ineptos. Et
verò, quoties quæso fit, ut publica, ac ubivis terrarum nota no-
mina privatas thalami delicias ignorent? quod festivis verbis
nobilissimus Heinſius descripsit, ad quem Lectorem amanda-
mus. quoties alios quàm poëticos pedes cogitat uxor, cum in nu-
meris & versibus laborat Musis suis intentus maritus? quoties
alium locum in mendo cubare fremit, cum ex antiquis quædam
loca à se emendata Criticus infelix jactat? qui sensim negligentiâ
suâ id efficit, ut ad proximum eatur, nec Ioli Actæoni cornua
fingantur à Diana. Quod si ab uxoria cura omissores esse no-
bunt

Dunt libris nati homines, & stola regnum concedunt, repudium mittere coguntur Aristoteli & Platoni, & cæteris Sapientiæ Magistris. Succedens educatio liberorum non permittit, ut cum studiis accuratam ut antea, habeant rationem: interpellat illa familiæ tumultus & strepitus, urgent non semel nummis & viribus exhaustum virum institores, propola, Sartores, maximæ generosæ mentis cruces, Adde, quod homines ingenui & liberales, quales Philosophia amat, nihil ægrius ferunt, quàm si frendeat uxor, quoties hospites ad ipsum invisunt, ac paulò liberius colloquuntur ac bibunt. Et tamen hoc ferè morbo omnes fœminæ laborant, ut parcius justò dispensent bona, & honesto nomine parsimoniæ avaritiam fœdam tegant. Sexcenta alia incommoda in medium proferunt, qui socialis lecti gaudijs mixtas ærumnas & anxietates fastidiunt & averfantur, quæ hic alijs relinquimus cogitanda.

§. V. Nam stamus à partibus illorum, qui cœlibatum quidem laudant in continentibus, sed tamen alijs conjugium suadent & commendant, quibus adversus voluptatum stimulos nihil vel parùm præsidij datum est à Natura. Profectò multilevi impetu & quadam tenerâ imagine, quam de virtutis præmijs concepere, vitam eligunt tranquillam, & ab omni mortaliū consortio remotam, sed ut librata fundis saxa in primo impetu immodicè fervent, mox cessante machinâ mirantur se langvère. Non enim tam facile est hanc pergere viam quàm inire. Levi momento impellitur animus noster in hoc carnis Paradiso sensuumq; diversorio. Mane sæpè placet tantum sapientibus immorari, lucem fugere & theatrum, vesperi vulgi voluptatibus misceri non videtur intempestivum prorsus. Quippe quo ingenio sumus, delectamur varietate. Quin imo ipsa Natura mortales non tenui filò, sed firmis compedibus trahit ex latebris in mundi conspectum & fœminæ societatem. Neq; enim frustra diversum condidit sexum; sed ut esset mutua communio utriusque, & suavi *συσχυσία* mas & fœmina conjungerentur. Enimvero si solius voluntatis arbitrio huic jugo subde-

*Satisfic
objectio-
nibus.*

Conf.

Arist. R.

solli. Oecon. c. 3.

sollicitat insons hic affectus, & Creatoris candidissima progenies, suoque cœlo proxima, volucres ignem suum Musicè fatentur, & quia uruntur, canunt. Neque in adolescentibus tantum, aut maturæ & robustæ ætatis hominibus blanda illa cupiditas concitatur, quam Amorem vocant; sed & pueros inflammat in innoxijs annis, ut intelligas, non aliunde inferri has scintillas in humanum pectus, sed cum illo nasci planè.

Conjugale contubernium fundatur in Natura.

§. VI. Scilicet ita comparatum est cum rerum Natura, ut alibi demonstrat Philosophorum Summus; ad finem Entium omnium, qui Deus est, inclinatione suâ tendit optima illa Mater, eumque quantum quidem potest, assequi cupit & imitari, in perpetuam gloriam vindicatura nominis sui famam & decus. Cum autem per tot generationis & corruptionis causas se ipsam in individuo nequeat conservare, speciei propagationem molitur, & conatur sui simile opus post se relinquere. Hinc veluti ex seminario quodam prodeunt tot familiae, vici, pagi, urbes & Respublicæ. Hinc illæ amantium lacrymæ erumpunt, & tot calentia vota, quicquid etiam somnient feminei sexus osiores, cui dum inclementer dicunt, parùm cogitant de injuria parentibus illata, quibus nunquam sat dignus honos haberi potest. Sanè nisi illis virginitatis flos defluxisset, alios flosculos ætas nostra non ferret, quorum pulchritudine caperemur. Nec est quod nimis molestum esse putent matrimonij capistrum. Nam ne extra illud quidem ducitur ex voto vita. Quot enim nos quotidie casus collidunt, quot incommoda premunt? An putas ullum cœlibem tam compositæ felicitatis esse, ut non subjade cum sorte sua rixeretur? Cum animum superfluis curis consumit, quis amabo, ipsum solatur bonâ fide? Cadenti quis sublevantem porrigit manum? quis erigit languentem? Cogita non amplius celebrari nuptias in felici illo horto, sed illo procul in valle miseriarum. Solve humano generi debitum vectigal, nec in gratiam publici boni detrecta molestias privatas, siquidem interest Reipubl. ut sæpè tædas publicè accendat honestus & permissus Amor, sine quibus illa stare nequit, multò minus incrementum capere & florere. Unde id imprimis curæ fuit

fuit antiquis Legumlatoribus, ut ad conjugia impellerentur ci-
ve s. Certè Lycurgus instituit cœlibes cum ignominiosa canti-
lena per urbem duci. Eosdem Athenienses dederunt mulieri-
bus in die festo circa aram trahendos & flagris cædendos. At
puellarum levis genius, inquis, & quod cum istis studia inierunt
certamen, revocant à calcanda hac semita volentem. Sed er-
ras ô bone! quippe non adeò in anxio sitæ sunt res connubij, ut
non liceat invenire virtute & moribus pulcris conspicuas Vene-
res, modò tibi ipse non desis, nec tam affectuum vehementiâ
ducaris, quàm iudicio rationis. Hærent omni ætate in piarum
matrum sinu bellæ, insontes & delicatæ illius artis, quam con-
juges profitentur, adhuc rudes & ignaræ filiæ, quas qui feliciter
procuratur, non ultimum in vita bonum consequitur.

§. VII. Cæteras vel in quotidianæ patientiæ gymnasium,
vel in pœnam licentius actæ vitæ mortalibus dispensat provi-
dum Numen, nec aliter constant hæc Sacra. Poetarum autem
Musas quanquam interpellant spirantes & vividæ Nymphæ, in
exilium tamen protinus non mittunt. Imò se majori ardore
ad illas se redire testantur experti quidam literati, postquam
cum harum una, in lecti consortium decenter admissa suavi-
ter transeg erunt. Puto quod ita cum Stoicis diluant morosam
contemplandi voluptatem, & complexibus amœnis abstergant
graviores curas; non quidem ut corpus, quod ut plurimum fra-
gile nanciscuntur, insano furore exhauriant & fatigent sed ut
majus desiderium in animo accendant & inflamment, ipsique
deputatum domicilium integrum relinquunt. Adde quod
magnæ dignationis Viri aliorum obtreccionibus facilius pa-
tent, si cœlibes forte insontibus jocis lacestant aliorum fœminas,
vel per intervalla incantati illecebris amoris indignum quid fa-
stigiò suo admittant, quæ dispendia famæ nunquam cautius vi-
tant, quàm cum domi thesaurum foveant, quem alibi frustra quæ-
rant. Sobolem denique satis piè & feliciter educant eruditi.
Nam quod illorum liberi quandoque delirant, aut ingenio
parum tractabili nascuntur, commune conjugum fatum est,
qui in timore Dei congressi ab eodem favore præstolantur libe-

B

ros

Plutarch.
in Lycurg.
Tom. 1.

p. 46.

An etiam
studia tra-
ctari pos-
sint in
conjugio?

*I. 8. Polit.
p. 539.*

*Qualis
eliganda
sit Uxor?*

*Plurarch.
in Ly-
curg.
Gall.
Prov.
Prendre
ne dois
à la chan-
delle Ny-
or, ny toi-
le, moins
pucelle.
Stob.
Serm. 46.
Arnis.
p. 81.*

ros bonos, cui cætera humanitatis solatia debent. Nec video cur conjugio Clericorum iniquus Botes illo populum quidem augeri concedat, at neget educandi rationem inde meliorem reddi. Qui enim mensuram nominis sui implere student Sacerdotes, non minus familiæ quàm Ecclesiæ virtutum studia inculcant, & quando ob sumtum siccam venam non omnes natos studijs ad æternitatem nominis assuefacere possunt, eos certè ex officio honesto generi vitæ addicunt.

§. VIII. Jamq; manifestum esse putamus, si per appetitus naturalis vehementiam aliter non liceat, extinguendas potius esse in socia vitæ flammæ tempestivè, quam dissimulandas & fovendas in cœlibatu periculosè. Sequitur nunc ut qualem ducere expediat, edisseramus. Hic verò sæpissimè futuri conjuges errant, sive hoc fato fit & latentium causarum nexu, sive res falsò modò metiuntur, & in amentia pœnam affectuum nube cœcati nescio quæ ludibria arripiunt pro Junone. Equidem brevis cantilena est: Sum tuus, esto mea. Sed dirò sæpè Epiphonemate aures paritèr & animum obtundit. Equum nemo emit, ejus notas, virtutes, & vitia, aspectu vel manu non exploravit ante. At quoties, quæ alijs obrudi non possunt, cum sarcina obruunt infelices. Propterea nihil magis seriò agendum, quàm quod semel actum nequit mutari, nisi tum, quando vitam cum morte commutamus. Non cum Lacedæmonijs noctu contrahenda sunt matrimonia; sed animo deliberatò, ne quem dolum texit nox, dies prodat. Nam nec byssum, nec aurum licitamur ad lychnum, quia decipi timemus à mercatore, nedum blandum illud animal ad tumulum usq; in thalamo fovendum. Nec oculis tantum hic utendum est, ut videas faciem; sed & auribus, ut quæ gratia sit loquelæ discas, nam ut ex vultu legimus mentis notas, sic in voce illius apparet character. Quo magis Dapso-lybies mireris, qui omnes uno die congregati uxores simul ducebant post Vergiliarum occasum eâ ratione, ut seorsim discumbentibus fœminis extinctis lucernis immiscerentur visi, illam quilibet pro uxore retenturi, in quam forte fortuna inciderant.

Ante

§ IX. Ante omnia ergo de Probitate & honesta fama virgi-
 nis cogitandum, nec non de virtutibus, quibus illius parentes
 nitent & agnati, ne de moribus ultima quaestio fiat, quae hic pri-
 mas jure tenet & tuetur. Nam si Germanorum judicio pro
 amico habendus non est, nisi cum quo modicum salis absumseris,
 multo magis hoc in socianda tibi foemina observandum est,
 quandoquidem amicum, cujus te satietas capit, dimittere po-
 tes; semel receptam uxorem autem non licet repudiare. Non
 nimium in Rebus publ. sapiat foemina, quae domi philosophari
 debet, & cujus ingenua simplicitas ipsi marito grata est. Non
 anxia inquirat in communem vivendi rationem, in ingenia &
 studia juvenum & amatorum, quae in conventibus stans venti-
 lare solet sequior sexus. Ubi saepe procos non tam aestimant,
 quam metiuntur. Pietati studeat imprimis & cultui Numinis
 supremi, ut qui testis est concessae voluptatis thalamus, conscius
 sit communium viro cum uxore precum. Etenim ubi Pietati su-
 us locus est, (summus autem esse debet) ibi bonorum omnium
 abundans est proventus, quae & titulum hunc semper tuentur &
 merentur sola. Siquidem ut haec virtutum pulcherrima non sine
 satellitio est: sic nec sine dote, quippe quae nunquam versuram
 facit, & in cujus mercem nihil fortunae licet. Agnoscunt hoc
 Judaei, cum in vocabulis ΨN & $\text{N}\Psi\text{N}$ arguantur, & illud ma-
 trimonium felix esse dicunt, in quo sit N , sed in quo, non sit N
 merum esse ΨN ignem. Nam si in ΨN manet Jod & in $\text{N}\Psi\text{N}$
 manet N , felix est conjugium, quia N est in eo. Si vero de se-
 ris ex ΨN Jod, & ex $\text{N}\Psi\text{N}$ N , remanet ΨN eritq; matrimonium
 sine N merus ignis. Porro pietatem sinceram excipit & comi-
 tatur castitas & verecundia, summi pretij monilia, quae foemi-
 nam exornant. At quam rarae in hoc seculo gemmae! quibus si
 accedit modestia, & amabilis morum gratia, & in ore quaedam
 quasi habitans Venus, omni carmine, omni incantamento for-
 tius & efficacius devincietur sponsae animus novi mariti.
 De caetero improvvisis salibus reficere convivas, furtivis o-
 culorum nutibus petulcorum subscribere commentis, vel

Commento
 datur pietas
 & studium
 virtutum

Ebraeorum
 subtilitas.

Vid. Dracon
 nit in c. 16
 Gen. die
 Sexto.

Castitas &
 Verecundia
 muliebris.

fermoni ex Poetis etiam festivos quosdam versus immiscere, & Latij nosse verba, ut paucis ingenijs placet, ita non ubique tutum est, & certè nomenclatorem sibi non ducit mas, sed maritam.

*Jacundū
est sociare
sibi formo-
sam.*

§. X. Proximum his erit habere rationem vacitatis & elegantis formæ, puta si de mentis indole bona & pulcritudine constet. Etenim

Gratior est pulcro veniens è corpore virtus.

Et quis adeò stupet, ut non malit faciem videre venustam, quàm deformes basiare buccas? Quem non capiat amœnæ gratiæ genius, quo cunctæ actiones scœminæ placent, vultus emendatus & ad amabilem festivitatem compositus, oculi, velut ex aucupio amoris castas illecebras vibrantes, osculum, in quo Gratiarum myrothecium, & omnium leporum ac elegantiarum effigiem invenias, & si quid præterea amari potest. Novimus equidem etiam in distortis artibus magnas hospitari animas, & in aureo corpore pectus sæpè plumbeum; tamen nec hoc perpetuum est, & sæpiù forma ut hederæ bonæ mentis à Naturæ confinio suspenditur & virtutum. Hinc Socrates in pulcrorum oculis ac vultu notas quasdam ac semina divinitatis risari se aiebat. Ex illis tanquam astris formam animi interiorem ac præclaram constitutionem elucere.

*Lubricus
amor est
qui tantū
formæ in-
nititur.*

§. XI. Cœterū ut in summæ felicitatis titulis numeramus piã simul & venustã Sponsã potiri, quæ & pulcro aspectu oculos tibi defigat in stuporem, & omni virtutum choragio mentem rapiat in admirationem; ita nemini autores sumus & suasores, ut in super habitã honestate morum in sola corporis compage ambitiosè deliret. Fluxus amor est, qui tam fragili nititur fulcro. Et quid de eo fiet, ubi oris iste habitus & natus color procul recesserit? Cadat aurea cæsaries, & ventis spohum debet, quæ toties in aëre lusit, reliquæ illius hyeme horrent & nive, excidunt dentes ebore quondam candidiores, premitur arcantum luminum jubar caliginosã nube, in fronte fulcis & rugis exarata numerantur exacti anni & labore vitæ exantlati, concidunt genæ, & dissipantur hilia rosis mista, nec unquam tan-

cum

tum capitis damnati timent severi iudicis aspectum, quam speculi iudicium horrent feminae decoris detriti. Et ut diu luctentur cum fato suo: mulieres formosae, certe unicus morbus ita vultum depopulari potest, ut unâ horâ plus fastidij inde redundet in aspicientes, quam delectationis à multis retrò annis. Taceo quod pudicitiae magna lis sit cum pulcritudine. Nam in succi pleno corpore luxuriat spirituum copia, & suspicionis causae publicè circumferuntur. Plures feminae felicius ævum transegissent, si minus venustae fuissent. Videas sæpè exquisitis picturis & insignibus publica hospitia notari & circumvestiri, quæ cum ingrederis, fœda offendis: Tales istæ, quæ venustatis speciem extrinsecus mentiuntur, ac lenoniâ difficultatis arte tumentur honestatem, intus verò nihil habent, quod sit sincerum, quas Chrysostronus *sepulcris dealbatis* & Clemens Alexandrinus *templis Aegyptijs* confert, quæ foris quidem è solido marmore structa, multoque auro magnificè exornata sint: verùm intrantibus propter altaria deforme aliquod Numen, utpote felem, Crocodilum, aut venenatum serpentem adorandum proponant. Quo spectaculo nihil turpius esse putamus.

§. XII. Sed & in eo magnum stultitiæ argumentum ostendunt delicatulae quaedam, quæ faciem pingunt, vultum fingunt, & de die vel centies super capillis consilium speculi implorant. Nam sic martyrij quaedam specie affligunt non immeritum corpus. Sunt quæ candidam comam denigrant, invitam naturam coacturæ in imaginarium decorem. Aliæ pulvere eandem conspergunt, credo, ut semper obvium umbræ & pulveris memoriale secum circumferant, in quam tandem revertantur. Omnes autem ex hoc ordine ostendunt, sibi propria bona non suppetere, cum aliunde ascito simulamine formam interpolent. Profectò plures nativi coloris nanciscerentur admiratores, si tot mutuatitij oculiferijs non incederent onustæ. Imò ut de cœlo præcipitata stellarum simulacra, postquam oculos nostros ad tempus sefellerunt, cælum tandem monstrant, quod sunt & evanescent; Sic ficta species feminae vel virginis non minori iacturâ illius famæ, quam spectantium risu in fumum abit &

hom. 1.
in Psal. 50.
lib. 3.
Pæda. c. 2.

Tinctura
feminarum
traducitur.

vapo-

Vid. Camer. in Medit. histor. cent. l. c. 10. Vivens l. 1. de Christ. femina c. de ornam. & Jac. Cats poetam in Batavis celebrem de femina honesta p. 130.

Divites & opulente laudantur.

Jubat sibi jungere parem.

vaporem, ex quo constat. Quare fastidiosam hanc nationem, fuge quisquis es, qui maritis te jungere cupis, quippe in quam non Christiani solum Patres invehuntur, sed & Ethnici Scriptores & profani. Quæ enim dementia hæc est, quæ vesania, imaginem Dei delere fucata tincturâ, & reformare velle providæ Naturæ opus? Quis ferat hoc mortalitatis ludibrium, colere sumptuosum indies idolum, & erogare nummos pro tot fucis, tot balneis, ungentis, odoribus & comituris? Certè sapientes tanti poenitere non emunt.

§. XIII. Venimus ad divitias & opes, quas plurimi quidem ut accessorium bonum nuptiis prætexunt, & tamen absq; nummis si esset, ne per somnium quidem aut febrim in fœminam inciderent. Quasi verò emtionis species sit connubium, aut jungendæ in summæ amicitie Sacramentum collybô infectæ manus! Equidem si benè morata virgo nullibi modum excedat quàm in pecunia aut hæreditate nolim eam repudies, præsertim, si te benè scias uti, & inde studijs tuis ire consultum. Quid enim miserius est, quàm procreare liberos fortitèr esurituros & precario tracturos spiritum? Contrà, quid dignius homine festivo, quàm ad svavia, amplexus, & omnia amoris tributa, quæ nemine sollicitante sponte & absq; stomacho solvas, stipendiò quodam prolectari, ne gratis scilicet sis felix. Ut de Veneris indole nihil addam, quæ sine Cerere & Baccho solet frigere. Sin verò splendens illud lutum jactetur ab alijs, quas nec morum integritas, nec probitas parentum commendat, tanti illud nunquam faciendum est, ut dotem sumas, & auream libertatem vendas. Quid enim? mancipium eris alienæ libidinis, & nisi tantum pallueris, quantum voluerit locupletata, miras excitabit tragædias, & stultitiam tibi exprobat. Similiter malè agit cum nata Parens, si diviti illam elocet, non æstimatis generi virtutibus, quas operæ pretium erat accuratè ventilasse. Quò pertinet sapientis Themistoclis notabile effatum, qui honesto potius quàm diviti nuptum suam filiam dederat: Malo, inquit, habere virum carentem pecuniâ, quàm pecuniam carentem viro.

§. XIV. Præterea non ultima cura est parem sibi jungere & diligere prius quàm diligere. Siquidem quicquid dissimile est aut nimium, in Republ. seditionem, in familia molestiam creat.

Contra

Contra nihil non est commune, ubi fortunarum est æqualitas; nec divortio locus relinquatur, aut dissensionem, ubi in idem mentes conspirant. Quare hic egregiè peccant, qui majorem stemmate ambiunt & illustrem langvinem fœdâ rusticitate maculant, homines infelicissimè ambitiosi. Nam & nobilioribus ludibrium debent, qui eos veluti ex altiori scena despiciunt; nec acerbos æqualium jocos evadunt, supra quorum sortem caput attollere laborant. Similiter malè sibi ut plurimum consulunt, qui in peregrinas terras excurrunt, flosculum petitem ignotum, quem tutius decerpere poterant domi. Periculosum enim est herbam, cujus vim perspectam non habeas pressius contrectare, nedum fœminam. Cœterum observare licet paritatem & proportionem eam hic intelligi, quam vocant Geometricam, quâ omnia æquari possunt ratione viri prudentis. Sic apud Strabonem Metrodorus pauper Philosophus divitissimam uxorem ducere potuit æqualitate inviolatâ, quando eruditio compensat opes & virtute suâ multas divitias includit. Sic hodiè literati, postquâ in studiorum continuationem patrias opes impenderunt, ditiorum quorumvis & mercatorum filias sibi jungere consultum ducunt, quorum illi thesaurum in animo, hi in capsis potissimum reponunt.

Gall. Pro-
verb: Qui
loin se va
marier, est
trompé
ou veut
tromper.
l. 130

§. XV. Ulterius, si tibi optio detur viduam eligendi vel juven-

Virgo pra-
fertur Vi-
dua.

culam, svaserimus, ut huic barbam & supercilium submittas. Quæ ætatis provec-tioris sunt corrigunt vix mores, at si aliorum sapientiæ credimus, virginis animus sequax est, quem facile,

Hesiod. 2.
op. 5. dier.

quò velis, ducas, & assuefacias, vel Poëta teste

conf. Pro-
verb. Ebr.

Παρθευινὴν δὲ γαμίζω, ὡς κ' ἡθεὶα κεδνὰ δίδαξῃς. *Virginem*

Drus. p. 27.

Quæ bello est habilis, Veneri quoq; convenit ætas,

5. 28.

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

Quos petiere duces annos in milite forti,

Ovid. lib. 1.

Hos petit in socio bella puella toro.

Amorum

Hinc in proclivi est videre, quid sentiendum sit de nuptiis, quas depontani senes celebrant cum suavissimis puellis, vel exhaustæ vetulæ cum masculis indole vegetâ & robustâ, ubi nulla spes de concipienda prole restat. Et tamen hic mos latam sibi grassandi viam fecit, Quoties anus cadaverosæ gestiunt

Eleg. 9.

catu-

catulire, miscentur choreis juniorum & tremulo gannitu solli-
tant cupidinem languentem? Quoties etiam, quæso, jam ca-
pulares senes meraque silicernia teneram aliquam virginem
ducunt, eamque indotatam & alijs bona fide inservituram.
Cum in cymba Charontis unum pedem habent, de Helena ec-
quis credat? suaviter arguantur, & somniant de marina Dea,
cui optima spatio suspendere debebant cum hac inscriptione:

*Vid. Bo-
ter. l. 8.
Polit. p.
533. Arnif.
&c.*

Vixi puellis nuper idoneus

Et militavi non sine gloria!

Nunc arma defunctumq; bello

Hunc gladium paries habebit.

Tutissimum igitur est extra omnem controversiam, æqualitatem
ætatis etiam observare, ne rixis, querelis, scandalis, alijsve in-
commodis ansa detur. Tempore virili utendum est, & quo
maturescere incipiunt fœmellæ. Volat enim illud, nec revo-
cari potest. Rectè Poëta ad Gallam puellam jam senescentem:

*Auson.
Epigr. 15.*

Sprevisti, obrepfit non intellecta Senectus,

Nec revocare potes, qui periëre dies.

Nunc piget, & quereris quod non aut ista voluntas

Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi.

*Conju-
gum mu-
tua officia.*

§. XVI. Atque hæc de secunda quæstione sufficient. Offi-
cia Conjugum succedunt & opera, quæ alter alteri ex Legibus
præstare tenetur. Et primò quidem maritus uxori tempore
oportuno nunquam deesse debet, quod debitum naturæ con-
cernit. Quanquam enim unius conjugij plures esse possunt fi-
nes, quales sunt; utriusque fortunæ habere testem & confor-
tem, ex arcta unione animorum magis proficere in virtute,
peccandi occasiones, quas multas suggerit cum mollicie carnis
seculi suprema licentia, vitare, non ultimum tamen in illis ocu-
pat locum, ad invicem congregari fœtibus gignendis & edu-
candis, adeoq; Christo unam lucrifacere domum. Quod fœ-
minarum desiderium ut castum est & honestum, ita pio patrifa-
miliæ incumbit illi annuere & indulgere. Nimis severi illi sunt
& morosi, qui ad lectum, tanquam ad publicum tribunal acce-
dunt, & qui eodem vultu conjugii se sistunt, quo leges scribunt,
aut

aut sententias pronunciant de plano. Tùm verò de alimentis prospicere debet fœminæ. Nam qui suos non alit, ne Christiani quidem nomen amplius tuetur. Ubi tamen cavendum, ne à liberali nimis sumtuum erogatione spiritus sibi sumat impotens sexus, neve uxor cæteras ordinis sui fœminas exquisitiore mundo & vestitu antecellens in superiorum odium incurrat. Defendenda etiam ipsi est lecti socia indivulsa, sive periculis exponatur vita, sive existimationi nominis detrahant maledici & calumniatores. Quippe fama & vita ambulant pari passu, & capitis quidem vulnus mensis spatiò solidatur, nomini autem aspersa macula ne totâ quidem vitâ elui potest. Et verò mas caput est uxoris, in quod injuriæ corpori illatæ redundant.

§. XVII. Denique rem familiarem moderari, augere & tueri decet virum bonum. Uxorcula in rebus dubiis ejus consilium præstolatur, servi & ancillæ nutum ejus observant. Neque enim magnorum virorum genius siverit, ut fœminæ fasces submittant, quæ parere nata est & pæere, non imperare.

*Apta quidem tela, sed inepta est fœmina telo,
Indignumq; viris subdere colla colo.*

Paret tamen ut uxor Viro, non ut barbara, vel mancipium Domino. Scitè Chrysostronus, *Non ancillam sortitus es, inquit, sed uxorem, gubernatorem te Deus esse voluit inferioris sexus, non tyrannum.* Idcirco omnia experiri prius debet vir sapiens verbis, quàm armis rem aggrediatur. Quod etiam sapientissimus Homerus innuit, quando Jovem introducit ad minas usq; cum Juno ipsi obluetabatur, progredientem, adhuc tamen abstinentem, verberibus & pugnis. Profectò cum sexui imbecillo plurima onera ferenda imposuerit Natura, adeò ut has ipsas delicias, quas ex maritali complexu capit, exquisitissimis doloribus redimere cogatur, æquitas ipsa postulat, imò flagitat, ut in comitate & lubentia mariti aliquid solatij inveniat muliercula, animal infirmum & blandum, & nisi viri humanitate sublevetur, penè natum ad calamitatem. Quod si tamen deploratæ malitiæ sit uxor, nec mitigetur verbis, sed instar crabronis irritetur magis, malo nodo malus quærendus est cuneus, nisi didiceris Socratis exem-

Mas familiae caput.

Epigr. Lansij, recitante Schickardo

משפט המלך

p. 16. l. 5. c. 7. Hexa.

1. Iliad.

exemplo Xantippen tonantem æquò animo ferre, ejusdemque fulgura & tempestates risu excipere & cachinnò.

*Uxor concipi-
pit.*

§. XVIII. De Mariti munij haftenus. Nunc qualem se uxor gerere debeat, verbò dicendum venit. Maximum ac præcipuum foeminarum officium est, expectare patienter debita lecti socialis, concipere pignus amoris & fovere conceptum. Quod faciet uxor, si quocunq; modo abortui non dederit causam, aut vitæ-ribus propriis non intulerit iniquas manus. Certe nihil est immanius, quàm infanti, naturæ castris obvallato invidere mortali- bus communem lucem. Nam si flagitium est, virum, qui potest retorquere telum in verberantem, infestis armis invadere, quantò atrocius crimen erit in fontem foetum, dum in utero ad vivendi patientiam instruitur, enscare. Et tamen eò crudelitatis provehuntur multæ, ut postquam alijs mercedem suam venum- exposuerunt, nescio quid, bibere discant, magis intentæ famæ quàm conscientiæ. Audiatur Tertullianus. *etiam conceptum uterò, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet, homicidij festinatio est prohibere nasci: nec refert natam quis eripiat animam an nascentem disturbet. Homo est, qui futurus est, etiam factus omnis jam in semine. Sterilitatem, inquit D. Hieronymus præbunt hodie & nec dum sati hominis homicidium faciunt. Parvum legitime edito suo lacte mater infantis lacrymas & questus componat; Ideò enim sapiens Numinis providentia mulieribus bina ubera dedit, ut quamvis gemellos enixæ essent, uterq; tamen alimenti sui fontem haberet. Quare nec permittendum, nisi aliud svadeat infirmitas matris, ut vel meretricibus, vel alijs foeminis proles enutrienda detur.*

*Vid. Boter.
l. 8. Polis,
p. 535.*

*Advers.
Gentes.
p. 16. edit.
Colon. 1617.*

*Epist. 22.
Conf. cum
his Arist. l. 7.
Pol. c. 10. &
Piccard.
dec 8. c. 9.
abs. histor.
Polit. poster.*

*Sobolem.
ipsa nu-
trit.*

*Arrian.
l. 1. Ep. 23.*

*Chrys. hom.
1. in Ps. 50.*

§. XIX. Sed hic ubivis ferè locorum peccatur. In voluptatem saltem mariti denudantur papillæ, nunquam, vel rarius in domesticam necessitatem. Grande verò nefas! propter delicias eruere, quod omni naturæ Deus insevit. *Nec enim ovis, nec lupus foetum suum deserit, homo vero deserit.* Opinantur delicatullæ magnum dedecus esse, si infantulum ipsamet lactent. Scilicet erubescit fieri nutrix, quæ facta est mater! Enimverò expositionis genus est, tenerum infantem à matre rubentem adhuc, ejusq; opem & solatium tremulâ implorantem voce tradere.

scoto

80
Acorto vel mulieri, fortassis nec corpore sano, nec moribus in-
regris, & quæ pluris faciat nummos aliquot, quàm totum infan-
tem, spes & vota parentum. Adde aliud incommodum dictis,
quod ita fomes suppeditatur luxuriæ, dum fœminas prostratæ
pudicitia, quarum pestilentem spiritum operæ pretium erat vi-
tare, non admittimus solùm in familiam, sed & saginamus cum
cura, & carni lascivienti substernimus pulvillos molles, quibus
svaviter incumbat. Hinc furtivum domesticis congressus, ja-
ctura honorum, naufragium castitatis, & si quid turpius his dici
potest. Germanis priscis aliud animi fuisse scribit Tacitus, à quo-
rum moribus, ut sunt versabiles seculorum vices, longè nunc
abierunt feri nepotes.

§. XX. Secundò ad officium probæ uxoris referimus, præ-
stare obedientiam & honorem exhibere marito, tanquam ei,
quod excellentius & præstabilius esse Natura voluit. Quæ nomi-
ni suo respondere vult, dividit cum illo domesticas curas, & in
se recipit bonam illarum partem, prospicit in angulos omnes,
sublevat cadentem, algentem fovet, mœrentem reficit, gauden-
tem confirmat, & modestè viro obviam it, dicendo, Domine
adsum,

*Impem, quid vis, neq, tibi ero in mora, neq, latebrasè me abs tuo
Conspectu occultabo.*

Sic Abrahamum Patriarcham nominatissimum non alio, quam
Domini nomine compellavit pia Sara. Quod si aliquando irâ
commoveatur maritus, quò ab indignabundo audiatur liben-
tius, eosdem simulet affectus, & ut aqua vino infusa le-
nius illud efficit, & sobriæ nymphæ Deum temulentum com-
pescunt. Sic in matrimonio fervorem mariti uxor tepida
temperet. Nimirum ut speculum, si tersum est & politum,
reddit imaginem intuentis: ita matrem familias decet se totam
attemperare ad ingenium Domini, ne tristetur illò gaudente, vel
alacris sit & hilaris illo mœrente. Habet enim hoc fœmina
naturæ beneficiò, ut quod alij armatâ manu præstare ne-
queunt, blanda Rhetoricâ obtineat, & sermone mitiori.
Ulterius honoris marito debiti partes suspicit uxor, si non
ex levi causa zelotypiæ indulgeat. Ex hac enim veluti

*Vid. Erasmi.
Colloq. fam.
p. 263. &
271. seqq.
edit. Amste-
rod. seorsim.
Schônbr p. 38
Petraeum
p. 429.
Scheuerl.
diss. 4. Po-
lit. & Arist.
ipsum l. 7.
Pol. c. 17.*

*De moribus
Germ.*

*Plaut. in
Trinum.*

ex pyxide Pandoræ prodeunt infinita mala, quæ paradifum gaudiorum convertunt in tormentorum infernum. Quippe inquietus est animus suspicax & querulus semper, omnia tuta timet, & sub quovis viridi saxo scorpionum latere credit.

§. XXI. Sanè non nescimus leviores iras, querelas & dissensiones à sapientissimis mortalium haberi pro redintegratione amoris. Verùm cavendum sedulò est, ne zelus illas enixus evadat in earum nutricem. Nam cum plus justo illas fovet & lactat, rixæ illæ tolerabiles degenerant in manifesta odia & divortia, quæ, ut funestæ reliquæ, indicant alto à culmine ruisse omnem amoris structuram. Ardet amor, timet suspicio & gelu constringitur, nec fieri potest, ut tam frigidus infans natales debeat patri flagranti. Quapropter quoties in suspicionem ancipitis fidei maritus venit, vel uxor, adhibeatur in consilium ratio, & omnia probè considerentur, antequam finistris suspicionibus de mutuo amore pectora impleantur. Quæ si penitus in animum admitterentur, toties amor inter conjuges non dissiliret, cujus rei miserabile exemplum præbuit olim Justina nobilissima puella Romana. Etenim illa virgines suæ ætatis longè superans elegantiam formæ, cum juveni cuidam à parentibus nuptui tradita esset, in suspicionem mariti incurrebat non aliam ob causam, quàm quod præter exemplum formosa haberetur. Ille ergo in candidissimæ uxoris cervicem intuitus, furore & zelotypiâ lymphatus, illius jugulum solvit, cujus antea zonam laxarat. De quo immani facto etiamnum hoc Epitaphium extat:

Cats p. 113.
l. c. de Fæ-
mina.

Immitis ferrò secuit mea colla maritus

Dum propero nivei solvere vincla pedis,

Durus, & ante torum, qua nuper nupta coivi,

Quo cecidit nostra Virginitatis honos,

Nec culpâ meruisse necem bona numina testor,

Sed jaceo fati sorte peremta mei.

Discite ab exemplo Justina, discite, patres,

Ne nubat fatuo filia vestra viro.

§. XXII. Adhæc uxoris est, à domicilio, quod unum meritò cum marito habet non longè errare, vel abesse præter necessitatem.

8

fitatem. Scribit Plutarchus: *Aegyptias mulieres majorum instituto calceis non fuisse usas, ut domi tempus exigent, & addit Phidiam Eliensibus Venerem fecisse, quæ testudinem calcaret, Tom. II. οικερίας; σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς, symbolum, quo p. 142. foeminae domi sibi manendum, & silentium servandum esse admonerentur, de quo sequens Emblemata loquitur:*

Alma Venus, quanam haec facies? quid denotat illa?

Testudo, molli quam pede, Diva, premis?

Me sic effinxit Phidias, sexumque refert

Fœmineum nostra iussit ab effigie.

Quodq; manere domi & tacitas decet esse puellas,

Supposuit pedibus talia signa meis.

Præterea quantum amarit viventem Dominum pia uxor, post illius obitum luctu demonstrabit, quem in annum tempus leges extendunt. Enimvero qui desinere potest amor, verus nunquam fuit, nec mediocriter amissum bonum dolet, qui sincero amore præsens est complexus. Quare qui corpus tantum amant, cum illo affectum suum in tumultum condunt; contra quotquot in hoc divinum hospitem colunt, non obstante locorum intercapedine cogitationum alâ æthera transcendunt, nec vitæ socium potiore sui parte desistunt amare, quâ post fata superstes esse creditur Christianis. Neque verò iniquum est, ut foemina per annum lugeat virum. Nam ut ab ipso vivente dignitatis suæ iubar mutuata est, veluti Luna à Sole; ita, quamdiu alteri non nubit, defuncti radiis coruscat.

§. XXIII. Atque hæc ita se habent. Restat ut de dissolutione conjugij aliquid in medium proferamus. Fit autem illa adulteriô potissimum, quemadmodum id explicatum est in nova Lege. Erat quidem olim, cum viri Dei plures uxores sibi ducerent, nec servam fastidirent, antequam libera inciperet esse foecunda. Plerasque etiam gentes extra Ecclesiæ gremium constitutas certum est antiquitus, uti divortiorum libertate, ita multarum foeminarum conjugio usas. Propè solos barbarorum Germanos singulis uxoribus contentos suo tempore fuisse, Tacitus

Leg. Grot. de jure belli. 2. c. 5. §. 9. de eorum moribus commemorat, idque passim ostendunt historia tum Perſarum tum Indorum. Apud Ægyptios soli sacerdotes unius fœminæ conjugio utebantur. Quid Turcis hodiè liceat impune, notum est in vulgus, qui affectum matris cum patris amore in plures simul uxores & liberos distrahunt & diffundunt. Nobis Christianis aliter vivendum est. Quanquam secundas nuptias cum quibusdam ex antiquitate ut illicitas non damnamus, puta defunctâ personâ, cui ad mortem usque hæere jubent leges. Deinde desertione malitiôsâ matrimonij vinculum solvi ajunt Sapientes, utique cum omnes modi infectos animos conciliandi tentati sunt frustra. Interdum vel itinere, vel morbis & familiari cura, quæ uxori debetur, revocari, excusant ab una parte negotia, humanæ vitæ imposita & ab altera calamitates, quibus expositi sumus. At verò datâ opera abrumperè arctissimæ societatis filum, sui pariter atque suorum oblivisci, nec vel tantillum audire velle de fœmina repetenda, conclamata malitiæ res est, præsertim si illa nihil minus quàm sterilis muliebrem hortum nolit squalere, metuendumque sit, ne ordinariô cultore absente, ipsa impatiens moræ alienum taurum asciscat.

§. XXIV. Sed nemo facile destituit prudenti judiciô selectam & vehementer amatam, quippe illo sedulò cavetur, ne vitium lateat in nova nupta, quod vel propria amantis libido non deprehendat, vel periculosa parentum aut tutorum dissimulatio tegat. Puta si contagioso morbo laboret, vel animi impositum deliret. Quorum neutrum tamen dirimit connubium contractum. Nam si in calamitate amicam auxiliò indigentem sibi relinquere injustum est, quomodo se purgabit uxor vel maritus, si illa hunc, aut hic istam deserat ob latius grassantem luem? Dum omnia rident & florent, & ex voto cuncta fluunt, facile est felicem comitari & sequi, sed rebus inclinatis & in adversa fortuna veri amici faciem intueri, id demum est, quod reficit afflictos, & *συνωδοντας* commendat. De furore autem, nisi ex fidâ Medicorum narratione constet, fore, ut nunquam ponat, certum est illâ copulam non scindi, quâ conjuges se invicem attingunt. Et verò si toties de novis votis cogita-

04

gitandum esset, quoties conjuges furunt, nihil aliud quod agerent sacerdotes haberent, quam ut de novo mas & foemina illis praesentibus jungerent manus. Nam cum ira incitantur, aut a vino undecunque madent, saepe illa patrant, a quibus abstinent furiosi, nec tamen ea propter separantur, nisi tantisper, donec defeviat tempestas. Interea non leve est supplicium foeminam habere vel maritum, cui mens laborat, ea pars, qua homines sumus.

§. XXV. Sed quid dicamus ad ultimum, de sterilitate uxoris, estne illa in causis, quae tollunt connubialem nexum. Sane id ratio suadere videtur, & pondus exemplorum. Ratio, quia finis matrimonij, qui est sobolis procreatio, non attingitur, quo cessante actio Philosophis dicitur suspendi. De exemplis autem res in vado est. Quippe Solon in Republ Attica puellas a fide impotenti marito data absolvebat. Idem nihil causae esse dicebat, cur viro strenuo denegetur uxor ad similem prolem suscipiendam. Spurius etiam Carvilius a Censoribus uxore non foecunda abstinere jussus est. Verum enim vero, ut *ὄστρον τὸ πότρου* faciamus, non exemplis vivimus, sed legibus, nec tam quaerimus quid fecerint antiqui, quam quid admiserint re. *Etē.* Deinde si unum statim finem obtinere nequeant conjuges, alijs sint contenti, cogitentque secundum esse posse consortium, etiam si non sit foecundum. Enimvero ut concipere nolle in crimine est non levi; sic per defectum Naturae idem non posse veniam mererur & commiserationem. Non semper in agricolarum manu situm est, ut fundus diligenter confitus & excultus fructuum dulcedine soletur pios labores. Saepe fallit eos humus, & spes intercipit atque vota. Idem fatum saepe experiuntur indissolubili vinculo copulati. Interea alter alterum soletur & amicē compellet, & solius Dei opus esse cogitent, benigna manu erogare foenora thesauri matrimonialis & pignora jugalis lecti.

§. XXVI. In hanc patientiam compositis impune licet Medicorum ope vel obstetricum consilio infortunium domesticum allevare. Neque enim nunquam parit, quae primis statim annis nihil concipit. Multa tempore, plura pijs precibus paran-

CBC.

tur. Tūm si cogitent hac præsertim temp estate piæ matronæ
laboriosam liberorum educationem, tot concatenatas curas,
tot pericula & anxietates, dubitent meritò, magisne dolere de-
beant fœcundarum vicem, an sibi gratulari de toro sine prole.
Sed sufflaminanda est oratio. Præcipua de societate illa, quæ
seminarium Reipubl. audit, & inter virum & mulierem inter-
cedit, quantum in disputatione fieri potest, attigimus. De edu-
catione liberorum subjungenda quædam essent, nisi illius con-
siderationem in aliud tempus rejiceremus. Multa hîc omisi-
mus, multa delibavimus in transcurso, rati, omnia nec simul di-
ci posse, nec ut dicantur par esse. Cœterum in fontes jocos
quandoque interseruimus sermoni in materia jucunda & festi-
va, salvâ tamen, nisi animi nos conjectura fallit, verecundiâ &
citra obscœnitatem. Quam ut detestamur semper; sic illos in
vita magnificimus Philosophos, qui aliquando rident, & cum
Musis gratias & lepores conjungunt, nec sapientiam æstimant
ex supercilio & barba. Finimus in voto, & Deum O. M. pre-
camur, ut solutis conjugij nexu, si id profuturum ipsis videat,
piam & bellam adjungat sociam vitæ, cum qua hîc ad fi-
xos fati lege annos, illic autem in beatorum confor-
tio & absolutæ felicitatis cœtu atq; contu-
bernio eis æternum benè sit,
Amen.

05 A 1448

ULB Halle
003 777 707

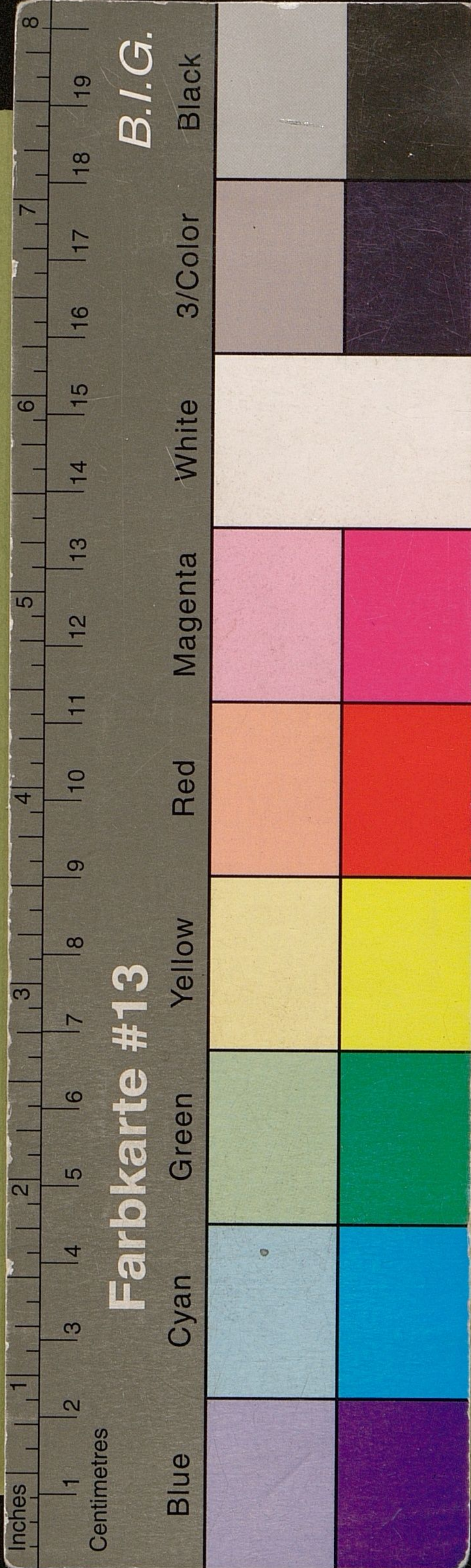
3

V017

Farbkarte #13

B.I.G.

Cum DEO!
De
SOCIETATE CONJUGALI
ex Sapientia Civili
publicè disputabunt
M. MICHAEL SCHNEIDER
Collegij Philos. Adjunctus,
ET
JOHANNES SCHNEIDER
Betterfeld.
ad diem 22. Junij
In Auditoriô Minori

WITTEBERGÆ
Ex Officinâ Typogr. JOHANNIS RÖHNERI,
ANNO MDCXXXVI.

